

SISEMINISTEERIUM

Andmekaitse Inspeksioon

31.05.2024 nr 2-1/385-1

Taotlus isikuandmete töötlemiseks teadusuuringus

Juhindudes isikuandmete kaitse seaduse (IKS) paragrahvis 6 sätestatust palun kooskõlastada:

Uuringu pealkiri	Juhtumianalüüs: ametiasutuste tegevus surmaga lõppenud perevägivalda juhtumite lahendamisel	
Kas poliitika kujundamise uuring (IKS § 6 lg 5)	või	JAH
uuring hõlmab eriliigilisi isikuandmeid ja puudub valdkondlik eetikakomitee (IKS § 6 lg 4)		
<i>Palume eelmise kahe lahtri puhul valida üks vastavalt õiguslikule alusele, v.a olukorras, kui poliitika kujundamise uuringu puhul puudub valdkondlik eetikakomitee. Kui poliitika kujundamise uuringus töödeldakse eriliiki isikuandmeid, siis täita ka eetikakomitee otsuse lahter.</i>		
Kas isikuandmete töötleja on määranud andmekaitse spetsialisti (sh tema nimi ja kontaktandmed)?		
Kas on olemas eetikakomitee otsus ¹ ? <i>Kooskõlastuse olemasolul lisada see taotlusele.</i>		JAH
Kas osa uuringust toimub andmesubjekti nõusoleku alusel? <i>Kui jah, siis palume taotlusele lisada nõusoleku vorm või selle kavand ning küsimustik või selle kavand.</i>		JAH

1. Vastutava töötleja üldandmed²	
1.1. Vastutava töötleja nimi, registrikood, aadress ja kontaktandmed (sh kontaktisik) <i>analoogne registrikandega, kontaktisiku e-post, telefon</i>	Siseministeerium, 70000562, Pikk 61, Tallinn 15065 Kontaktisik: Barbara Haage, Barbara Haage barbara.haage@siseministeerium.ee, +372 5919 9397
1.2. Isikuandmete töötlemiskoha aadress (kui erineb registriandmetest) <i>maja, tänav, asula/linn, maakond, postiindeks</i>	

¹ IKS § 6 lg 4 - kui uuringus töödeldakse eriliiki isikuandmeid, on vajalik ka eetikakomitee kooskõlastus.

² Vastutav töötleja on uuringu läbiviija (tellija). Juhul, kui vastutav töötleja kasutab uuringu läbiviimisel teisi isikuid ja asutusi, siis on need teised isikud ja asutused volitatud töötlejad.

2. Volitatud töötleja üldandmed³	
2.1. Volitatud töötleja nimi, registrikood, aadress ja kontaktandmed (sh kontaktisik) <i>Aadress analoogne registriandega, kontaktisiku e-post ja telefoninumber</i>	Tartu Ülikool, 74001073, Ülikooli 18, 50090 Tartu Kontaktisik: Sabina Trankmann, sabina.trankmann@ut.ee, +372 5513620
2.2. Isikuandmete töötlemiskoha aadress (kui erineb registriandmetest) <i>maja, tänav, asula/linn, maakond, postiindeks</i>	Lossi 36-303, 51003, Tartu, +372 7376141

<p>3. Mis on teadusuuringu läbiviimise õiguslik alus?</p> <p><i>Nimetage õigusakt, mis annab Teile õiguse teadusuuringut läbi viia. Ei piisa viitest IKS § 6-le. Poliitikakujundamise eesmärgil läbiviidava uuringu puhul tuua välja volitusnorm, millest nähtub, et asutus on selle valdkonna eest vastutav. Akadeemilise uuringu korral võib see olla näiteks Teadus- ja arendustegevuse korralduse seadus või teadus- või arendusprojekti avamise otsus, leping vms.</i></p>	<p>Tartu Ülikooli ja Siseministeeriumi vahel on sõlmitud töövõtuleping, mille lisaks on andmetöötamise leping, kus on määratletud andmete volitatud töötlejaks Tartu Ülikool.</p> <p>Isikuandmete kaitse seaduse §6 kohaselt on lubatud isikuandmete töötlemine teadus- ja ajaloouringu ning riikliku statistika vajadusteks ning lõike 5 kohaselt loetakse teadusuuringuks ka täidesaatva riigivõimu analüüsid ja uuringud, mis tehakse poliitika kujundamise eesmärgil ja nende koostamiseks on täidesaatval riigivõimul õigus teha päringuid teise vastutava või volitatud töötleja andmekogusse ning töödelda saadud isikuandmeid.</p> <p>Uuringu läbiviimine on kooskõlas teadus- ja arendustegevuse korralduse seaduse § 13 lõike 1 punkt 1-ga, mille kohaselt kõigi ministriumide ülesandeks on oma valitsemisalale tarviliku teadus- ja arendustegevuse korraldamine. Ministriumide tegevusvaldkondi piiritleb vabariigi valitsuse seadus (edaspidi VVS). VVS § 66 lg 1 kohaselt kuulub Siseministeeriumi valitsemisalasse riigi sisejulgeoleku, avaliku korra, piirivalve, pääste, hädaabiteadete ning kodakondsuse ja rändega seotud tegevuste korraldamine, kodanikuühiskonna arengu kavandamine ja koordineerimine, rahvastiku toimingutega ja usuliste ühendustega seotud küsimused ning vastavate õigusaktide eelnõude koostamine.</p> <p>Siseturvalisuse arengukavas 2020-2030 on vägivalla ennetamise ja selle riski varajase märkamise võimekusena toodud välja järgmine eesmärk, mille üheks osaks on: „Vägivalla ennetamiseks, inimeste</p>
--	--

³ Volitatud töötlejate loetelu peab olema ammendav ehk kõik volitatud töötlejad peavad olema nimetatud. Kui taotluse esitaja on volitatud töötleja, peab taotlusele olema lisatud dokument, kust nähtub, et vastutav töötleja on volitatud töötlejale andnud volituse inspeksioonile taotluse esitamiseks.

	teadlikkuse suurendamiseks ja vägivaldaennetuse spetsialistide oskuste parandamiseks on kasutusele võetud ja ellu viidud teadus- või tõendus põhiseid tegevusi ning toimivaid lahendusi toetatakse järjepidevalt.“ Antud uuring toetaks selle eesmärgi täitmist ja on kokku lepitud lähisuhtevägivalda ennetuse 2024-2027 tegevuskavas.
--	---

4. Mis on isikuandmete töötlemise eesmärk?

Kirjeldage uuringu eesmärgi ja püstitatud hüpoteese, mille saavutamiseks on vajalik isikuandmete töötlemine. Palume siin punktis selgitada kogu uuringut, mitte ainult taotluse esemeks olevat osa (näitaks ka nõusoleku alusel toimuvat uuringu osa). Kui osa uuringust toimub nõusoleku alusel, siis palume taotlusele lisada nõusoleku vorm või selle kavand ning küsimustik või selle kavand.

Eesti ratifitseeris 26. oktoobril 2017. a Istanbuli konventsiooni, millega luuakse järelevalvemehhanism, et hinnata naistevastase ja perevägivalda vastu võitlemise rakendamise taset konventsiooniosaliste poolt. Järelevalvemehhanism koosneb kahest sambast, millest üks on Euroopa Nõukogu naistevastase vägivaldaga ja perevägivaldaga võitlemise ekspertorgan (GREVIO), mille viimases kontrollis soovitati Eesti ametiasutustel suurendada jõupingutusi, uurimaks ohvri surmaga lõppenud perevägivalda juhtumeid. Käesolev uuring on kokku lepitud lähisuhtevägivalda ennetamise tegevuskavas 2024-2027. Kuna varasemalt seda teemat Eestis uuritud ei ole, on tegemist märgilise tähtsusega uuringuga, mille tulemuseks on ettepanekud, kuidas erinevad ametiasutused saavad kaasa aidata surmaga lõppevate perevägivalda juhtumite ennetamisele ja asutuste tööprotsesside muutmisele.

Tegemist on esmakordse uuringuga - surmaga lõppenud perevägivalda juhtumite lahendamist ei ole Eestis siiani uuritud/analüüsitud, samuti ei ole tehtud põhjalikke. Samuti ei ole uuritud surmaga lõppenud perevägivalda juhtumite võimalikke ajendeid teo toimepanekuks, käitumismustreid. Teemaga haakuvalt on Eestis uuritud näiteks lähisuhtevägivalda juhtumitega kokku puutuvate päästekorraldajate ja politseinike lähisuhtevägivalda teemadega seonduvaid kogemusi, teadmisi ja hoiakuid⁴, hinnatud lähisuhtevägivalda juhtumikorralduse MARAC-mudeli rakendamise mõju⁵ ning analüüsitud kuriteoohvrite kaitset ja kohtlemist⁶. Spetsiifiliselt surmaga lõppenud juhtumite uuringut ei ole läbi viidud, samuti ei ole tehtud põhjalikke juhtumianalüüse.

Kuigi viimastel aastatel on registreeritud perevägivaldakuritegude arv langenud, on jätkuvalt tegemist Eesti ühiskonnas väga problemaatilise valdkonnaga. Perioodil 2019-2022 on Eestis toimunud kokku 31⁷ perevägivaldaga seotud tapmist ja mõrva (koos katsetega)⁸. Perevägivald on pigem naistevastane, sest valdav enamus kuritegude toimepanijatest on mehed (84%-88%⁹) ja ohvriteks enamasti naised (78%-81%), ent siinkohal on oluline silmas pidada, et statistika võib olla selles osas veidi moonutatud, sest vägivaldaohvritest mehed ei kipu juhtumitele ametlikku käiku andma. Rasketes perevägivaldakuritegude toimepanijad on

⁴ Rajaveer, L & Kaljuvee, E. (2023). Lähisuhtevägivaldaga seotud teadmised ja hoiakud päästekorraldajate ja politseinike seas. Lõpparuanne: Rakendusliku antropoloogia keskus. Uuringu tellija: Siseministeerium.

⁵ Tamm, G. & Espenberg, S. (2016). Lähisuhtevägivalda juhtumikorralduse MARAC-mudeli rakendamise mõju hindamise meetodika väljatöötamine Eestis. Lõpparuanne. Tartu Ülikooli sotsiaalteaduslike rakendusuuringu keskus (RAKE) ja Siseministeerium.

⁶ https://www.kriminaalpoliitika.ee/sites/krimipoliitika/files/elfinder/dokumendid/kuriteoohvrite_uuring_2017.pdf

⁷ Lisanduvad 2023. a näitajad. Kasutatud Kuritegevus Eestis vastavate aastate ülevaateid.

⁸ Käesolevas dokumendis on nimetatud rasketeks perevägivaldakuritegudeks.

⁹ Esitatud statistika perioodi 2019-2022 kohta arvestab kõiki perevägivalda juhtumeid, sh neid, mille tulemuseks oli tapmine või mõrv (koos katsetega).

peamiselt praegused või endised paarisuhtepartnerid. 2020-2022. a¹⁰ panid 63% rasketest perevägivalakuritegudest toime paarisuhtepartnerid. Paarisuhtepartnerite kõrval on raskeid perevägivalakuritegusid rohkem toime pannud pojad (2020-2022. a kokku 5 juhtumit). Muudest pereliikmetest on vaadeldaval perioodil pannud raskeid perevägivalakuritegusid toime veel õde, tütar, vend ja isa.

Perevägivala juhtumite statistika kirjeldab teo toimepanijaid, ohvreid ja mõnel juhul ka teo toimepaneku viisi, kuid ei anna ülevaadet teo toime panemise motiividest, kas teo toimepanek oli ajendatud individuaalsetest karakteristikutest (nt psühholoogilised häired, lapsepõlve kogemused, jne) või n.ö välistest teguritest nagu sotsiaalmajanduslik seisund, kultuurilised tegurid, kas teo toimepanija on esmakordne või korduva käitumismustriga. Samuti puudub terviklik ülevaade, milline on olnud ametiasutuste tegevus raskete perevägivala juhtumite märkamisel ja reageerimisel ning millised on puudujäägid asutuste tegevuses raskete perevägivalakuritegude lahendamisel ja mida annaks selles osas edaspidi parendada.

Uuringu eesmärk on analüüsida ohvri surmaga lõppenud lähisuhtevägivala juhtumeid, seades fookusse politsei, prokuratuuri, ohvriabi ja kohaliku omavalitsuse tegevuse juhtumite märkamises, reageerimises ja menetlemises; tuua välja kitsaskohad asutuste reageerimises ning ettepanekud tööprotsesside muudatusteks.

Lähtuvalt uuringu tellija lähteülesandest on uuringu eesmärgi täitmiseks püstitatud **järgmised uurimisküsimused**, millele uuringu koostamise käigus põhitähelepanu pööratakse:

1. Milline on ohvri profiil? Milline on kurjategija profiil?
 - Kas ohvrite ja/või kurjategijate profiilides esineb juhtumite üleselt sarnasusi?
 - Kurjategijad ja ohvid profileeritakse vähemalt järgmiste tunnuste alusel: sugu, vanus, emakeel, haridustase, sotsiaalne staatus, perekonnaseis. Kurjategijate ja ohvrite profileerimine toimub peamiselt juhtumite/menetluskokkuvõtete alusel, ent täiendavat infot kogutakse ka individuaalintervjuude kaudu.
2. Milline on olnud analüüsitud surmaga lõppenud perevägivalajuhtumite dünaamika (kujunemine, põhjused jms)?
 - Kas teo toimepaneku motiiv/ajend oli tingitud individuaalsetest karakteristikutest (nt psühholoogilised häired, lapsepõlve kogemused, jne) või n.ö välistest teguritest nagu sotsiaalmajanduslik seisund, kultuurilised tegurid).
3. Milline on olnud politsei, prokuratuuri, ohvriabi ja KOV sotsiaaltöötaja tegevus nende juhtumite märkamisel ja reageerimisel? Millised on puudujäägid asutuste tegevuses lähisuhtevägivala juhtumite lahendamisel spetsialistide hinnangul?
4. Millised teised ametiasutused on juhtumist olnud teadlikud ja sekkunud? Mil määral olid osapooled valmis abi vastu võtma?
5. Milline on ohvri perekonna/lähedaste tagasiside ametiasutuste tegevusele ja toetusele?

Uuringu tulemused on sisendiks edasiste tegevuste planeerimisel ning välja toodud kitsaskohtade kõrvaldamiseks.

Uuringu ülesandeks on teha ettepanekuid, kuidas erinevad ametiasutused saavad ennetada surmaga lõppevaid juhtumeid, millised on vajalikud muudatused senistes praktikates ja seadusandluses. Uuringu meetodika lähtub uuringu eesmärkidest ning uurimisküsimuste le vastamisel kasutatakse teaduslikke meetodeid. Selle uuringu läbiviimisel kasutatakse dokumendianalüüsi, individuaalintervjuude ja fookusrühmade meetodit.

Dokumendianalüüsi käigus kaardistatakse konteksti mõistmiseks uuringu teemaga seotud eelnevalt tehtud uuringud, analüüsid, asutuste (tegevus)juhised ning muu asjakohane materjal (perevägivala juhtumi/menetluse kokkuvõtted). Saamaks terviklikumat ülevaadet

¹⁰ 2019. a kohta pole esitatud nii detailseid andmeid.

surmaga lõppenud perevägivalda juhtumite märkamise ja menetlemise praktikatest ja võimalikest põhjustest, kaasatakse dokumendianalüüsi kõik perioodil 2019-2023 toime pandud rasked perevägivalda juhtumid.

Kvalitatiivandmed kogume personaalsete süvaintervjude kaudu uuringu sihtrühmadelt. Kvalitatiivne analüüs, mis aitab mõista nähtuste vahelisi seoseid, aitab ära kirjeldada probleemide põhjused ning näitab kätte kohad ettepanekute tegemiseks/lahenduste otsimiseks.

Võrreldes dokumendianalüüsiga aitavad intervjuud täiendavalt mõista perevägivalda juhtumite lahendamise ja menetlemise süsteemi, selles süsteemis tegutsevaid osapooli ja sihtrühmasid ning nende kogemusi, samuti koguda subjektiivseid hinnanguid süsteemi paremaks muutmiseks erinevate sihtrühmade vaates. Oleme teadlikud, et nii tundlikul teemal intervjuudes osalemine võib tekitada intervjueeritavale stressi, sundides teda ebameeldivaid sündmusi uuesti meelde tuletama, mistõttu peab intervjuerija olema oskuslik haavatavate sihtrühmade intervjuerija. Oleme sellega uuringut planeerides arvestanud. Paraku ei ole võimalik saavutada uuringu tulemust ehk selgitada välja ohvrite pereliikmete kogemusi ning rakendatud sekkumiste efektiivsust teisiti kui intervjuude kaudu. Intervjuerija võtab inimesega ühendust ning küsib tema nõusolekut intervjuerimiseks (nõusoleku vorm on esitatud käesoleva taotluse lisana). Enne intervjuu algust selgitatakse intervjueeritavale, kuidas saadud infot kasutatakse, ning palutakse nõusolekut info kasutamiseks ning intervjuu salvestamiseks.

Uurimiseesmärkidest lähtuvalt koostame poolstruktureeritud intervjuude kavad (intervjuude esialgsed kavad on esitatud käesoleva taotluse lisana). Intervjuukavas eelistame kasutada avatud küsimusi ning poolstruktureeritud intervjuu vormi – see võimaldab suunata intervjuude käiku, et saada vastused uurimisküsimustele, kuid jätab ka uuritavatele võimaluse tõstatada teemasid, mis on nende kogemuse jagamise seisukohast olulised, kuid mida ei pruugi olla algses intervjuukavas. Koostame intervjuukavad vastavalt iga intervjueeritava grupi eripäradele. Meie uurimisrühma liikmetel on olemas oskused ja kogemused ka haavatavate (ohvrite pereliikmed või lähikondsed) sihtrühmade intervjuerimiseks. Vastutaval uurijal on hea kogemus keerukate sihtrühmade intervjuerimisel, mille ta on saanud nõustamiskoolitajaks õppides ning koolitades Töötukassa juhtumikorraldajaid töövõime hindamise intervjuude läbiviimiseks. Intervjuerimisoskuste arendamiseks omandas Sabina Trankmann 2022. aastal mikrokraadi "Õiguspsühholoogia alused", mille käigus õppis muuhulgas haavatavate sihtrühmade intervjuerimist. Oma oskusi on ta rakendanud näiteks sotsiaalse rehabilitatsiooni kliente, patsiente, laenuvõlgnikke, eestkostjaid ning eestkostetavaid intervjuerides. Sabina räägib suurepäraselt nii eesti kui ka teise emakeelena vene keelt ning on valmis viima läbi intervjuusid eesti ja vajadusel ka vene keeles. Intervjuusid haavatavate sihtrühmade (ohvrite pereliikmed või lähikondsed) esindajatega viib tema uuringu eesmärgiga hästi sobituvast taustast lähtuvalt läbi ainult vastutav uurija. Ametiasutuste esindajaid intervjuerivad teised uurimisrühma liikmed.

5. Selgitage, miks on isikut tuvastamist võimaldavate andmete töötlemine vältimatult vajalik uuringu eesmärgi saavutamiseks.

Uuringu läbiviimisel tuleb kindlasti arvestada, et intervjuude käigus võivad intervjueeritavad kirjeldada tundlikke asjaolusid kõnealuste juhtumite kohta. Just seepärast pidasime vajalikuks ka eetikakomitee kooskõlastust uuringu läbiviimiseks. Peame selle uuringu käigus juhtumeid menetlenud spetsialistide intervjuerimist väga oluliseks, ent vajalikud on ka ohvrite pereliikmete ja lähikondsete hinnangud, sest oluline on saada terviklik ülevaade juhtumist ning sihtrühma hinnang ametiasutustelt saadud abile on väga väärtuslik,

võimaldades edaspidi parendada ametiasutuste tööd sama sihtrühma abistamisel. Uuringu eesmärk on analüüsida asutuste (nt politsei, prokurör, ohvriabi, KOV sotsiaaltöötaja) spetsialistide tegevusi juhtumite märkamises, reageerimises ja menetlemises, tuues välja kitsaskohad asutuste reageerimises ning välja töötada kogutud info põhjal ettepanekud tööprotsesside muudatusteks.

6. Selgitage ülekaaluka huvi olemasolu.

Uuringu läbiviimise ning selleks konkreetsete toimunud vägivaldajuhtumite analüüsimise vajadus on suur, kuna uuringu eesmärk on anda teadmisi, mis on vajalikud surmaga lõppenud perevägivalda juhtumite arvu vähendamiseks ning ohvri lähedaste tulemuslikumaks toetamiseks.

7. Selgitage, kuidas tagate, et isikuandmete töötlemine ei kahjusta ülemääraselt andmesubjekti õigusi ega muuda tema kohustuste mahtu.

Vajadusel loetleda täiendavaid kaitsemeetmeid privaatsuse riive vähendamiseks.

Üheks dokumendianalüüsi osaks on juhtumite/menetluste kokkuvõtete analüüs, milles on muuhulgas esitatud täpsemat infot ohvri ja teo toimepanija kohta. Juhtumite olemusest (perevägivalda juhtumid, milles teo toimepanija ja ohver teineteist lähedalt tunnevad, mille tõttu ei saa ühte teisest eraldada) ja uurimisküsimustest (üheks püstitatud uurimisküsimuseks ohvri ja teo toimepanija profileerimine) tulenevalt on uurimisrühmal vajadus saada ligipääs juhtumite/menetluste kokkuvõtetes esitatud isikustatud andmetele, mida analüüsis ei kasutata, sest uuringu tulemused esitatakse üldistatud kujul. Ligipääsu isikustatud andmetele ei anta tervele uurimisrühmale, vaid ainult vastutavale uurijale ja kahele dokumendianalüüsi läbi viivale uurimisrühma liikmele. Juhtumite/menetluste kokkuvõtted esitatakse Tellija poolt krüpteeritud kujul vastutavale uurijale Sabina Trankmannile, kes saadetud info dekrüpteerib.

Intervjueeritava nõusolekul intervjuu salvestatakse ning vajadusel salvestis transkribeeritakse. Intervjuude transkriptsioonidest eemaldatakse nimed ja muud tunnused, mis võimaldavad intervjueeritut tuvastada, ning tulemusi esitatakse üldistatult kujul. Juhul, kui intervjueeritav selleks nõusolekut ei anna, intervjuud ei salvestata ning ei transkribeerita. Intervjuu kuulub transkribeerimisele juhul kui intervjuu käigus kogutud info on vaja analüüsi tegemiseks anda edasi mõnele teisele uurimisrühma liikmele. Transkriptsioon antakse edasi anonümiseeritult, vältimaks isikuandmete jõudmist laiemale hulgale inimestele. Salvestused transkribeeritakse hiljemalt 2024. a septembri alguseks.

Uuringu läbiviimise käigus tuleb arvestada, et intervjueeritaval võib olla mõtteid ning emotsioone enda või ohvri suhtes, mis võivad vastajas tekitada stressi.

Uuringu tegemisel järgitakse teaduseetika põhimõtteid (intervjueeritava väärkuse tagamine, informeeritud nõusolek, andmete turvalisus, konfidentsiaalsus jm). Uuringusse intervjueeritavana kaasamise eeltingimuseks on iga kaasatava inimese informeeritud nõusolek, mis sisaldab arusaamist uuringu eesmärgist, võimalikest uuringust tulenevatest kasudest ja kahjustest sellele inimesele ning teadlikkust enda õigusest uuringus osalemisest loobuda. Intervjueerijad arvestavad sihtrühma omapäradega. Intervjueeritavale selgitatakse, et ta ei pea vastama küsimustele, mis on tema jaoks liiga stressi tekitavad, ning samuti on neil võimalik igal ajal intervjuu katkestada.

Olulisel kohal on uuringus ka intervjueeritavate inimväärikas kohtlemine ja mugava keskkonna tagamine.

Enne intervjuu toimumist tutvustame uuritavale uuringu eesmärki, intervjuu kulgu ja eetilisi aspekte (sh uuritava anonüümsus, võimalus loobuda küsimustele vastamisest, katkestada intervjuu jms). Intervjuu salvestatakse uuritavate nõusolekul helifailina ja vajadusel transkribeeritakse. Kui intervjuueeritav ei nõustu vestluse salvestamisega, teeb uurija intervjuu ajal ja vahetult pärast intervjuu toimumist vestlusest kokkuvõtte. Transkriptsioonid ja kokkuvõtted anonümiseerime, st võtame välja kõik uuritavate isikutele viitavad osised.

8. Kuidas toimub andmete edastamine isikuandmete allikalt teadusuuringu läbiviijani? Sealhulgas palume välja tuua milliseid töötlussüsteeme ja/või keskkondi (sh pilveteenus) isikuandmete (sh pseudonüümitud) töötlemiseks kasutatakse ning millises riigis¹¹ asuvad töötlussüsteemide/pilveteenuse pakkuja serverid.

Juhtumite/menetluste kokkuvõtted esitatakse Tellija poolt krüpteeritud kujul RIA DigiDoc süsteemi abil vastutavale uurijale Sabina Trankmannile, kes saadetud info dekrüpteerib. Tagatud on analüüsis kasutatavate andmete turvalisus. Andmed asuvad Tartu Ülikooli serveris olevas keskkonnas kaustas (Microsoft OneDrive), millele on ligipääs üksnes uurimisrühma liikmetel. Kõik uuringu käigus kogutavad andmed on konfidentsiaalsed, st neid ei jagata ilma eelneva nõusolekuta kolmandate isikutega ning uuringuaruandes kajastatakse andmeid nii, et need ei võimalda ei otseselt ega kaudselt isiku tuvastamist. Tartu Ülikooli server asub Euroopa Liidu liikmesriigis, millel on piisav andmekaitse tase, suutmaks tagada uuringus käsitletud isikuandmete turvalisuse. Intervjuude salvestised ning juhtumite/menetluste kokkuvõtted kustutatakse hiljemalt 3 kuud pärast uuringu lõppu ehk jaanuaris 2025, mida kinnitatakse eraldi aktil andmekogude hävitamise kohta.

9. Loetlege isikute kategooriad, kelle andmeid töödeldakse ning valimi suurus.

Inimeste rühmad, keda uurida kavatakse ning kui palju neid on.

Uuringu sihtrühmadeks on:

1. ohvrite lähikondsed ja/või pereliikmed (kuni 12 intervjuud),
2. juhtumitega seotud spetsialistid¹²:

- politsei esindaja,
- prokurör või prokuratuuri esindaja,
- ohvriabi esindaja,
- kohaliku omavalitsuse esindaja.

Iga juhtumi kohta planeerime kaasata vähemalt 4 spetsialisti ehk spetsialistidega planeerime teha kokku ligikaudu 48 intervjuud.

Juhtumite valikut mõjutab see, milliste juhtumite ohvrite pereliikmed või lähikondsed on nõus intervjuu andma. Kõik individuaalintervjuudesse kutsutud uuritavad on täisealised, sest

¹¹ Isikuandmete edastamine on lubatud üksnes sellisesse riiki, millel on piisav andmekaitse tase (Euroopa Liidu liikmesriigid; Euroopa Majanduspiirkonna lepinguga ühinenud riigid; riigid, mille isikuandmete kaitse tase on Euroopa Komisjoni poolt hinnatud piisavaks). Kui kasutatava keskkonna server ei asu piisava andmekaitsetasemega riigis, saab isikuandmete edastamine toimuda isikuandmete kaitse üldmääruse (IKÜM) artiklite 44-50 alusel. Täiendav teave: <https://www.aki.ee/isikuandmed/andmetootlejale/isikuandmete-edastamine-valisriiki>. Kui kasutatava keskkonna server asub riigis, mis ei ole piisava andmekaitse tasemega, tuleb täita ka taotluse punkt 12. Edastamine tähendab ka isikuandmete hoidmist serveris.

¹² Lisanduvad teiste asutuste esindajad, juhul kui neid peaks olema.

uurimisrühma liikmed on arvamusel, et alaealiste uuringusse kaasamine võib uuringu läbiviimisega tuua kaasa suuremat vaimset kahju (mittekahjustamise eetiline printsiip) kui täisealiste uuritavate puhul, mida uurimisrühm tekitada ei soovi.

9.1. Tooge välja periood, mille kohta isikuandmete päring tehakse.

Kuna uuringus on kaasatud juhtumid aastatest 2019-2023, siis töödeldakse ka isikuandmeid samast perioodist.

9.2. Loetlege töödeldavate isikuandmete koosseis.

Tuua detailselt välja, milliseid isikuandmeid töödeldakse (nt ees- ja perenimi, isikukood, e-posti aadress jne) ning põhjendus, miks just neid andmeid on uuringu eesmärgi täitmiseks vaja. Vajadusel esitada taotluse lisana (nt tabelina).

Juhtumite ja/või menetluste kokkuvõtetest saadud ohvrite lähikondsete ja/või pereliikmete e-posti aadressid ja telefoninumbrid.

Lisaks töötleme uuringus erinevate ametiasutuste avalikult kättesaadavaid andmeid (eelkõige e-posti aadressid), vajadusel kasutame ka telefoninumbreid intervjuusse kutsumiseks ja/või intervjuu läbiviimiseks.

Võimalik, et juhtumeid puudutav dokumentatsioon sisaldab andmeid näiteks isikute perekonnaseisu, elu- ja töökoha kohta.

9.3. Loetlege isikuandmete allikad.

Nimetage konkreetsed isikuandmete allikad (nt registrid, küsitluslehed jne), kust isikuandmeid saadakse.

Asutused, kellelt saame andmeid uuringu läbiviimiseks:

Politsei- ja Piirivalveamet

Sotsiaalkindlustusamet

Riigiprokuratuur

Justiitsministeerium

Kohalikud omavalitsused

Juhtumitega seotud spetsialistide asutused on uuringu läbiviimisel uuringu n.ö partnerid, mistõttu nende asutuste esindajate kontaktid saame uuringu tellijalt. Selleks, et saada ligipääs ohvrite lähikondsete ja/või pereliikmete kontaktinfole, mis on esitatud juhtumite/menetluste kokkuvõtetes ja millele ligipääs toimub samuti uuringu tellija kaudu, samuti selle sihtrühmaga intervjuude läbiviimiseks, taotlesime inimuuringute eetika komitee luba. Lisaks inimuuringute eetika komitee loale, taotlemegi isikuandmete töötlemiseks luba ka andmekaitse inspeksioonilt. Intervjuudesse kutsutakse isikuid e-kirja või telefoni teel ja piisavalt pika etteteatamisega. Individuaalintervjuud viiakse võimalusel läbi veebis, kasutades Zoom või MS Teams veebikeskkonda, või telefoni teel. Samas pakume intervjuueeritavale võimalust ka füüsilise kohalolekuga ehk näost-näkku intervjuu toimumiseks. Intervjuu vormi palume valida intervjuueeritaval lähtudes sellest, kuidas ta end tundlikest teemadest rääkides mugavamalt tunneb. Veebi või telefoni teel läbiviida va intervjuu korral salvestatakse intervjuueeritava suuline nõusolek. Näost-näkku intervjuu puhul palutakse intervjuueeritaval allkirjastada nõusoleku leht. Allkirjastatud nõusoleku lehti hoitakse Tartu Ülikooli sotsiaalteaduslike rakendusuuringute keskses lukustatavas kapis kolm kuud peale uuringu lõppu ehk kuni jaanuarini 2025. Intervjuu läbiviimise koha lõpliku valiku jätame intervjuueeritavale.

9.4. Kas andmeandjatega (andmekogu vastutava töötlejaga) on konsulteeritud ning nad on valmis väljastama uuringu eesmärgi saavutamiseks vajalikud andmed?

Juhtumitega seotud spetsialistide asutused on uuringu läbiviimisel uuringu n.ö partnerid, mistõttu on nad uuringu läbiviimisest teadlikud ja valmis uuringusse panustama erinevat tüüpi sisendiga (juhtumite/menetluste kokkuvõtted ja intervjuudes osalemine).

10. Kas kogutud andmed pseudonümiseeritakse või anonümiseeritakse? Mis etapis seda

teatakse? Kes viib läbi pseudonümiseerimise või anonümiseerimise (vastutav töötaja, volitatud töötaja, andmeandja vms)?

Kui andmeid ei pseudonümiseerita, siis selgitada, miks seda ei tehta.

Andmeid ei pseudonümiseerita, kuna selleks, et viia ühe juhtumi teemal läbi intervjuud mitme inimesega, peab juhtum olema tuvastatav. Kogutud andmed anonümiseeritakse ja esitatakse uuringuaruandes üldistatud kujul. Andmed anonümiseeritakse volitatud töötaja ehk Tartu Ülikooli poolt. Andmete anonümiseerimine toimub dokumendianalüüsi läbiviimise käigus ja juhul kui on vaja esitada intervjuu transkriptsioon. Intervjuu kuulub transkribeerimisele, kui intervjuu käigus kogutud info on vaja analüüsi tegemiseks anda edasi mõnele teisele uurimisrühma liikmele kui intervjuueerija ise. Transkriptsioon antakse edasi anonümiseeritult, vältimaks isikuandmete jõudmist laiemale hulgale inimestele.

10.1. Loetlege pseudonümiseeritud andmete koosseis.

10.2. Kirjeldage pseudonümiseerimise protsessi ja vahendeid.

Kui kasutatakse koodivõtit, siis tuua välja, kes koodivõtit säilitab ja kui kaua säilitab.

10.3. Tooge välja pseudonümiseeritud andmete säilitamise aeg ja põhjendus.

Kui andmeid ei pseudonümiseerita, siis tuua välja andmete kustutamise tähtaeg.

Vähemalt kvartali ja aasta täpsusega.

Intervjuude salvestised ning juhtumite/menetluste kokkuvõtted kustutatakse hiljemalt 3 kuud pärast uuringu lõppu ehk jaanuaris 2025, mida kinnitatakse eraldi aktil andmekogude hävitamise kohta.

<p>11. Kas andmesubjekti teavitatakse isikuandmete töötlemisest? <i>Jah/ei</i></p>	<p>Andmesubjekti isikuandmete töötlemisest ette ei ole võimalik teavitada, sest eelnevalt puudub teave, millised inimesed ja seeläbi ka nende isikuandmed, on juhtumitega seotud.</p>
<p>11.1. Kui vastasite ei, siis palun põhjendage¹³</p>	<p>Andmesubjekti teavitamine ei ole võimalik/põhjendatud:</p> <ol style="list-style-type: none">1. andmete töötlemine ei kahjusta andmesubjekti huve, sest väljund on teaduslik üldistus;2. nõusoleku mittesaamine osa isikute poolt vähendab üldistuste validsust. <p>Isikuandmete töötlemise eesmärk on isikute uuringusse kutsumine ning juhtumite analüüs. Uuringus intervjuueeritava osalemine on vabatahtlik. Samuti on intervjuueerita val võimalus mitte vastata kõikidele küsimustele (nt need, mis tekitavad liigset stressi) ja võimalus igal ajal intervjuu katkestada.</p> <p>Järgitakse IKÜM-i artikli 89 lõikes 1 sätestatud</p>

¹³ Isikuandmete töötlemisest teavitamise kohustus tuleneb IKÜM-st, teavitamata jätmise on põhjendatud väga erandlikel juhtudel.

	<p>kaitsemeetmeid – isikuandmeid ei säilitata kauem kui uuringu eesmärkide saavutamiseks vajalik ning vastuste andmeid töödeldakse selliselt, et andmesubjektid ei ole tuvastatavad. Andmesubjekti teavitatakse uuringu läbiviimisest kontakti võtmisel (e-posti teel, telefonitsi) tema kontaktandmete päritolust, uuringu tellijast ja vastamise vabatahtlikkusest. Selgitatakse ka õiguslikku alust (näiteks, et uuring on saanud vastava teadusuuringu taotluse alusel eetikakomitee ja Andmekaitse inspeksiooni loa).</p>
<p>11.2. Kui vastasite jah, siis kirjeldage, kuidas teavitatakse.</p>	
<p>11.3. Kust on leitavad andmekaitsetingimused¹⁴?</p>	<p>Andmekaitsetingimused on leitavad ülikooli veebilehelt: https://ut.ee/et/sisu/andmekaitsetingimused . Andmekaitsetingimusi tutvustatakse intervjueeritavale suuliselt intervjuu käigus. Andmekaitsetingimusi on selgitatud informeeritud nõusoleku vormis. Iga andmesubjekti eraldi teavitamine ei ole võimalik/põhjendatud: andmete töötlemine ei kahjusta andmesubjekti huve, sest väljund on teaduslik üldistus. Selline andmesubjekti teavitamine ei ole võimalik/põhjendatud, kuna: 1. andmete töötlemine ei kahjusta andmesubjekti huve, sest väljund on teaduslik üldistus; 2. loa küsimine oleks seotud ebamõistlikult suurte kuludega; 3. nõusoleku mittedaamine osa isikute poolt vähendab üldistuste valiidsust. Ülaltoodust tulenevalt ei ole enne analüüsi tegemist võimalik kõikidelt dokumendianalüüsi valimisse sattunud inimestelt nende andmete töötlemiseks nõusolekut küsida. Kvalitatiivuuringu (intervjuude) isikuandmete töötlemise eesmärk aga ongi inimestega kontakteerumiseks ja nende uuringusse kutsumiseks nende kontaktandmete saamine. Enne intervjuu algust selgitatakse intervjueeritavale uuringu läbiviimisega seonduvat ning intervjuu tulemuste kasutamist, samuti võetakse temalt nõusolek intervjuu käigus saadud andmete kasutamiseks. Intervjueeritavale selgitatakse, et uuringu läbiviimiseks on saadud Tartu Ülikooli Eetikakomitee luba, AKI teadusuuringu läbiviimise luba ning uuringu tellijaks on</p>

¹⁴ IKÜM-i kohaselt tuleb andmesubjektile esitada isikuandmete töötlemise kohta teave ehk nn andmekaitsetingimused, mis peavad vastama IKÜM art 12 – 14 sätestatule.

	<p>Siseministerium kui valdkonna poliitikakujundamise eest vastutaja. Informeeritud nõusoleku vormis sisalduvat selgitatakse intervjuueeritava vajadusel lihtsas keeles.</p> <p>Järgitakse IKÜM-i artikli 89 lõikes 1 sätestatud kaitsemeetmeid – isikuandmeid ei säilitata kauem kui uuringu eesmärkide saavutamiseks vajalik ning vastuste andmeid töödeldakse selliselt, et andmesubjektid ei ole tuvastatavad. Andmesubjekti teavitatakse intervjuu läbiviimiseks kontakti võtmisel (telefonis, e-mailis) uuringu tellijast ja vastamise vabatahtlikkusest. Vajadusel selgitatakse ka õiguslikku alust (näiteks, et uuring on saanud vastava teadusuuringu taotluse alusel Andmekaitse inspeksiooni loa selleks vajalike isikuandmete pärimiseks registritest ja töötlemiseks, jms).</p> <p>Üldine uuringust teavitamine toimub Siseministeriumi veebilehel, millele samuti uuringus osalejate tähelepanu juhitakse.</p>
--	--

<p>12. Kas isikuandmeid edastatakse kolmandatesse riikidesse¹⁵ <i>Jah/ei. Kui vastate küsimusele jah, siis täita ka järgnevad lahtrid.</i></p>	<p><i>Ei</i></p>
<p>12.1. Loetlege riigid, kuhu isikuandmeid edastatakse.</p>	
<p>12.2. Milliseid lisakaitsemeetmeid kasutatakse?</p>	

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Tarmo Miilits
kantsler

¹⁵Isikuandmete edastamine on lubatud üksnes sellisesse riiki, millel on piisav andmekaitse tase (Euroopa Liidu liikmesriigid; Euroopa Majanduspiirkonna lepinguga ühinenud riigid; riigid, mille isikuandmete kaitse tase on Euroopa Komisjoni poolt hinnatud piisavaks). Isikuandmete nn kolmandatesse riikidesse edastamine toimub IKÜM artiklite 44-50 alusel. Täiendav teave: <https://www.aki.ee/isikuandmed/andmetootlejale/isikuandmete-edastamine-valisriiki>.

Lisa:

Seaduse alusel loodud valdkonnapõhise eetikakomitee seisukoht.

Hankeleping ja/või tehniline kirjeldus.

Nõusoleku võtmise vorm või selle kavand.

Küsimustik või selle kavand.

Barbara Haage 6125131

barbara.haage@siseministeerium.ee